

POLSKI INSTYTUT SPRAW
MIĘDZYNARODOWYCH

BIURO ANALIZ

BIULETYN

nr 39 (379) • 30 czerwca 2006 • © PISM

Redakcja: Sławomir Dębski (redaktor naczelny), Adam Eberhardt, Maciej Krzysztofowicz,
Łukasz Kulesa, Emil Pietras (sekretarz Redakcji), Edyta Posel-Częściak

Fińska prezydencja w Unii Europejskiej

Agata Kołakowska

Prezydencja fińska, przypadająca na drugą połowę 2006 r., będzie koncentrować się bardziej na rozwiązywaniu bieżących problemów Unii Europejskiej i wdrażaniu podjętych wcześniej decyzji, niż na ogólnej debacie o przyszłości integracji oraz o ustroju UE. Priorytetami będą: osiągnięcie konsensusu w sprawie najbliższych rozszerzeń, pobudzanie wzrostu gospodarczego i konkurencyjności, stosunki z Rosją oraz usprawnienie procesu podejmowania decyzji w instytucjach europejskich.

Kontekst prezydencji. Obejmująca 1 lipca 2006 r. przewodnictwo w Unii Europejskiej Finlandia znajduje się w bardziej komfortowej sytuacji, niż państwa wcześniej sprawujące przewodnictwo – Wielka Brytania oraz Austria. Spory o perspektywę finansową na lata 2007–2013 zostały ostatecznie zakończone w kwietniu br., po zawarciu przez Parlament Europejski, Radę UE oraz Komisję porozumienia międzyinstytucjonalnego. Debata na temat przyszłości UE, została decyzją Rady Europejskiej przedłużona do 2008 r.¹ Kierunek działań Unii w najbliższych miesiącach został zdefiniowany i podany do wiadomości publicznej już w grudniu ubiegłego roku, kiedy to Austria i Finlandia ogłosiły wspólny program prac na 2006 r.

Diagnoza sytuacji, w jakiej znajduje się Unia Europejska, według fińskiego rządu, brzmi następująco: kryzys projektu europejskiego wynika z utraty przekonania społeczeństw o jego celowości. Skoro działania prowadzone na poziomie Unii nie przekładają się na wyraźnie zauważalne korzyści dla jej obywateli, integracja europejska traci swoje uzasadnienie. Rządy państw członkowskich ulegają presji wyborców, by twardo bronić interesów narodowych, co prowadzi do osłabiania Wspólnoty. Proces decyzyjny staje się coraz mniej efektywny. Ta ocena sytuacji jest punktem wyjścia fińskich propozycji, które tworzą spójny pakiet działań zmierzających do przezwyciężenia problemów Unii. Cele, jakie stawia przed sobą fińska prezydencja, nie zaskakują nowatorstwem czy śmiałością wizji i można je objąć wspólnym hasłem: przywracanie zaufania obywateli do Unii Europejskiej.

Dziedziny o szczególnym znaczeniu. Kluczową kwestią, która zostanie podjęta podczas fińskiej prezydencji, a związaną z przyszłością Unii Europejskiej, będzie strategia dalszego rozszerzania. Zgodnie z postanowieniami Rady Europejskiej, zasadnicza debata na ten temat odbędzie się w ciągu najbliższych sześciu miesięcy, a najważniejszymi tematami będą: tzw. zdolność absorpcji UE, sposoby usprawnienia procesu negocjacyjnego oraz społeczny odbiór akcesji nowych członków. Finlandia sprzeciwia się wprowadzaniu nowych kryteriów członkostwa, uznając za wystarczającą listę warunków sformułowanych w 1993 r. w Kopenhadze, z zastrzeżeniem, że muszą być one skrupulatnie wypełniane. Warto tu jednak przypomnieć, że nabierające w ostatnim czasie znaczenia kryterium tzw. zdolności absorpcyjnej UE znajduje się na kopenhaskiej liście, zatem nie jest koncepcją nową. Finlandia będzie dążyć do wypracowania konsensusu w sprawie dalszych akcesji, przede wszystkim do dotrzymania już podjętych zobowiązań, zarówno wobec państw, z którymi rokowania zostały rozpoczęte, jak i wobec potencjalnych kandydatów, cieszących się dotychczas tzw. perspektywą członkostwa (państwa Bałkanów Zachodnich).

¹ M. Krzysztofowicz, *Sprawa Traktatu ustanawiającego Konstytucję dla Europy w świetle posiedzenia Rady Europejskiej z 15-16 czerwca 2006 r.*, „Biuletyn” (PISM) nr 37 (377) z 19 czerwca 2006 r.

Ważnym celem prezydencji fińskiej jest wzmacnianie konkurencyjności i wzrostu w Unii Europejskiej. Aby to osiągnąć, UE musi skoncentrować się na kilku dziedzinach.

Pierwszą z nich jest innowacyjność. Obejmuje ona działania zmierzające ku rozwojowi nowych rynków towarów i usług, m.in. przez wzrost mobilności naukowców oraz bliższą współpracę środowisk naukowych z biznesowymi. Spośród najważniejszych zadań prezydencji w tej dziedzinie wymienić należy zakończenie negocjacji w sprawie VII Programu Ramowego, by możliwe było jego terminowe uruchomienie w 2007 r.

Wzrost konkurencyjności powinien być stymulowany w taki sposób, by nie narażać państw na wysokie koszty społeczne. Istotnym zatem wątkiem dyskusji na temat rozwoju gospodarczego Wspólnoty, w tym realizacji strategii lizbońskiej, będzie przyszłość europejskiego modelu społecznego. Finlandia, realizująca z powodzeniem własny projekt socjalny, dąży do zainteresowania nim pozostałych państw członkowskich, m.in. podczas trójstronnego spotkania na szczycie, w którym wezmą udział: prezydencja, Komisja Europejska oraz partnerzy społeczni. Finlandia należy do grupy państw UE, które wyróżniają się pod względem rozwoju gospodarczego, zatrudnienia i konkurencyjności. Fiński model *welfare state* oznacza silny sektor publiczny, wysoki poziom opieki socjalnej, bezpłatne szkolnictwo i świadczenia zdrowotne za cenę obciążeń podatkowych najwyższych w Europie. Zwraca uwagę także poziom nakładów na naukę i badania, wynoszące w Finlandii 3,52% PKB w 2005 r. Dla porównania, Rada Europejska obradująca w Barcelonie w 2002 r. zaleciła państwom członkowskim osiągnięcie pułapu finansowania w wysokości 3% PKB do 2010 r. (obecna średnia europejska wynosi 1,9% PKB).

Kolejną kwestią są prace nad europejską polityką w dziedzinie energii, zwłaszcza w kontekście stosunków z państwami trzecimi. Chodzi tu w szczególności o rozwój partnerstw strategicznych łączących państwa- producentów, kraje tranzytowe oraz ostatecznych odbiorców. Finlandia planuje organizację nieformalnego spotkania przedstawicieli państw członkowskich z prezydentem Federacji Rosyjskiej, które ma się odbyć w październiku.

W polityce zagranicznej na czoło wysuwają się stosunki z Rosją, wykraczające poza kwestie polityki energetycznej. Finlandia ma nadzieję na rozpoczęcie z FR formalnych negocjacji nowej umowy dwustronnej, jako że obecne porozumienie o Partnerstwie i Współpracy (PCA) obowiązuje do 2007 r.

Rosja jest także jednym z uczestników tzw. wymiaru północnego, szczególnie bliskiego Finlandii. Podczas konferencji ministerialnej zorganizowanej przez prezydencję brytyjską pod koniec 2005 r. postanowiono o zmianie dotychczasowej formuły tej współpracy, przede wszystkim dzięki oparciu jej na trwałej umowie międzynarodowej, a nie, jak dotychczas, na trzyletnich planach działań. Przyjęto także wytyczne w sprawie rozwoju deklaracji politycznej oraz umowy ramowej dla Wymiaru Północnego. Na jesień przewidziane jest podpisanie takiego porozumienia ramowego z Rosją, Islandią i Norwegią.

Pogłębieniu zaufania obywateli do Unii Europejskiej będą służyć działania podejmowane w obszarze wolności, bezpieczeństwa i wymiaru sprawiedliwości. Prezydencja przeanalizuje możliwości zwiększenia skuteczności procesu decyzyjnego w tej dziedzinie i ewentualnego przekonania państw członkowskich do rezygnacji z prawa weta.

Ostatnim obszarem zainteresowania obejmującym przewodnictwo w UE Finlandii jest zespół działań zebranych pod wspólnym szyldem *better regulation*. Celem prezydencji jest lepsze wykorzystanie już istniejących instrumentów, np. wyników badań wpływu regulacji prawnych na gospodarkę (tzw. *impact assessments*) w procesie decyzyjnym UE.

Podsumowanie. Analizując plany prezydencji, wyraźnie dostrzegamy dwie kwestie. Finlandia dobrze przygotowała się do najbliższego półrocza, wyciągając wnioski z prac swoich poprzedników. Sprzyjająca sytuacja, a więc zakończone spory o perspektywę budżetową i przedłużony czas debaty nad przyszłością Europy, umożliwiają skupienie prac na kilku zadaniach priorytetowych, które nie budzą szczególnych kontrowersji. Co więcej, klarowna diagnoza trapiących Unię Europejską problemów jest punktem wyjścia dla sprecyzowania celów i wyboru obszarów działań o kluczowym znaczeniu. W ten sposób Finlandia przyczynia się do realizacji wizji Europy projektów, zyskującej na znaczeniu po fiasku Traktatu ustanawiającego Konstytucję dla Europy. Koncepcja ta, szczególnie bliska Francji, nie jest alternatywą dla Traktatu, ale metodą odzyskania zaufania społecznego do integracji europejskiej poprzez realizację konkretnych przedsięwzięć dających wymierne rezultaty.